

بسمه تعالی

وزارت بهداشت درمان آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

مرکز سلامت محیط و کار

دستورالعمل

ضوابط بهداشتی مشاغل خانگی مجاز

دستورالعمل ضوابط بهداشتی مشاغل خانگی مجاز

این دستورالعمل بااستناد ماده 6 قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی مجاز بند 2 ماده 1 قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و ماده 39 قانون تعزیرات حکومتی مقررات بهداشتی درمانی و مواد 85، 91، 92، 96، 106 و 156 قانون کار جهت تامین حفظ و ارتقاء سلامت عمومی جامعه و نیروی کار شاغل در بخش مشاغل خانگی، تدوین شده است.

فصل اول - کلیات

ماده 1: تعاریف و مفاهیم

1. وزارت بهداشت: در این دستورالعمل به جای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از کلمه وزارت بهداشت استفاده شده است.
  2. عوامل زیان آور محیط کار: شامل عوامل فیزیکی (صدا، ارتعاش، نور، گرما و رطوبت، سرما، فشار، پرتو و...) عوامل شیمیایی (گاز و بخار، دود، دمه، گرد و غبار وحشره کش ها و سایر سموم ومواد شیمیایی مضر) عوامل بیولوژیکی(قارچ، انگل، باکتری، ریکتزیا، ویروس و ...) می باشد که در محیط کار تولید و شاغلین در معرض آن قرار می گیرند.
  3. مزاحمت: مزاحمت عبارتند از هرگونه سلب آسایش و آرامش همسایگان و ساکنین واحدهای آپارتمان و منازل مسکونی
  4. ارگونومی: علم اصلاح و بهینه سازی محیط، مشاغل و تجهیزات است به گونه ای که متناسب با محدودیت ها و قابلیت های انسان باشد.
  5. کارفرما: شخصی است حقیقی یا حقوقی که مسئولیت اداره کارگاه و پرداخت حقوق و مزایای افراد بکار گماشته شده را برعهده دارد.
  6. کارگاه خانگی : منظور کارگاهی است که استقرار آن در منزل مسکونی شخص در یک اتاق مستقل بعنوان محل انجام فعالیت اختصاص یافته باشند و توسط سرپرست یا یکی از افراد خانوار اداره شود. تبصره : در این آیین نامه منظور از کارگاه، کارگاه خانگی می باشد.
  7. بازرس بهداشتی: مامور نظارت و بازرس بهداشت به کاردان یا کارشناسی گفته می شود که دوره مخصوص بهداشت محیط و حرفه ای را گذرانده و از طرف وزارت بهداشت و یا دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کشور برای امور بازرسی و نظارتی در زمینه مسائل بهداشت حرفه ای و محیطی محل حسب مورد به کار گمارده شده است.
- تبصره: در مناطق روستایی بهورزان مجاز به بازرسی از کارگاههای خانگی می باشند.

فصل دوم : الزامات و مقررات کارگاههای خانگی

ماده 2- کارگاههای خانگی باید قبل از فعالیت وفق مقررات جاری کشور مجوز های لازم را از سازمانهای ذیربط اخذ نمایند.

ماده 3- مراجع صادر کننده مجوز فعالیت در کارگاه خانگی مکلفند قبل از صدور مجوز نظریه بهداشتی از مراکز بهداشت شهرستان اخذ نمایند.

ماده 4- تامین امکانات و شرایط بهداشتی مندرج در این آیین نامه بعهده کارفرما می باشد.

ماده 5- کارگاههای خانگی نبایستی به هیچ وجه مزاحمتی برای همسایگان و منازل مسکونی مجاور ایجاد کند.

تبصره: فعالیت کارگاه خانگی نباید منجر به مواجهه اهالی خارج از کارگاه و همسایگان مجاور با عوامل زیان آور تولید شده در کارگاه خانگی بیش از استانداردهای زیست محیطی باشد.

ماده 6- دیوارها و سقف کارگاه خانگی طوری ساخته شود که از نفوذ عوامل زیان آور به خارج کارگاه جلوگیری شود.

ماده 7- کف کارگاه باید همواره بدون حفره و شکاف و قابل نظافت و شستشو باشد.

ماده 8- دیوارها باید صاف، بدون ترک خوردگی، تمیز و به رنگ روشن باشد.

ماده 9- در کارگاههای خانگی که با مواد شیمیایی سر و کار دارند یا طبیعت کار طوری است که باعث آلودگی و روغنی شدن کف و دیوارها میشود این بخش ها باید قابل شستشو باشد و کف آن دارای شیب مناسب بطرف کف شوی باشد.

ماده 10- کارگاه باید دارای روشنایی مصنوعی و طبیعی مناسب و مطابق مقررات وزارت بهداشت باشد.

ماده 11- شیشه، درب و پنجره کارگاه باید بدون شکستگی و تمیز باشد و کلیه درب و پنجره های باز شونده به سمت فضای آزاد مجهز به توری باشد

ماده 12- در کارگاه عوامل زیان آور محیط کار باید حداکثر به میزان حدود تماس شغلی مصوب وزارت بهداشت باشد.

ماده 13- کارفرمایان مکلف هستند کلیه استانداردها، اصول و مقررات ارگونومی را در ارتباط با ایستگاه کار، ابزار کار ، وضعیت بدن حین انجام کار و حمل صحیح بار در کارگاه خانگی رعایت نماید.

ماده 14- کلیه کارگاههای خانگی به تناسب کار و تولید خود باید دارای محل مناسب جهت انبار مواد اولیه و محصول نهایی باشد.

تبصره: جهت نگهداری مواد غذایی (اولیه ، محصول نهایی) انبار با شرایطی که منطبق بر ضوابط وزارت بهداشت باشد توسط کارفرما پیش بینی شود.

ماده 15- کارگاههای خانگی که به پرورش جانوران و موجودات زنده اشتغال دارند بایستی فضولات کارگاهی را متناسب با ضوابط بهداشتی مندرج در آیین نامه اجرایی پسماند کشاورزی دفع نمایند.

ماده 16- کارفرمایان کارگاههای خانگی موظفند وسایل حفاظت فردی متناسب با نوع کار را برای کلیه افرادی که در کارگاه اشتغال دارند تأمین نمایند.

ماده 17- کارفرمایان کارگاههای خانگی موظفند امکانات لازم جهت آموزش نحوه بکارگیری صحیح وسایل حفاظت فردی را برای شاغلین تأمین و بر کاربرد صحیح آن در طول کار نظارت نمایند .

ماده 18- کلیه کارفرمایان کارگاههای خانگی موظفند نسبت به آموزش افراد تحت پوشش خود در زمینه مسائل بهداشتی اقدام نمایند.

ماده 19- کلیه کارگاههای خانگی بایستی حداقل یک دستشویی، توالت و دوش با رعایت شرایط و ضوابط بهداشتی داشته باشند.

ماده 20- آب آشامیدنی و مصارف بهداشتی باید منطبق بر استانداردهای بهداشتی و مورد تایید وزارت بهداشت باشد.

ماده 21- در کارگاههایی که از آب چاه استفاده می نمایند ساخت، بهره برداری و لوله کشی آب باید منطبق بر ضوابط بهداشتی باشد.

ماده 22- کارگاههای خانگی بایستی مجهز به سطل زباله درب دار، قابل شستشو و زنگ نزن باشد

ماده 23- جمع آوری و دفع فاضلاب باید به گونه ای انجام گیرد که ضمن رعایت کلیه استانداردها و مقررات محیط زیستی، سلامت شاغلین در این گونه تأسیسات نیز تأمین گردد.

ماده 24- کارفرمایان کارگاههای خانگی موظفند مطابق با دستورالعمل های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حداقل سالی یکبار امکانات لازم جهت انجام معاینات شغلی شاغلین تحت پوشش خود را فراهم نمایند.

ماده 25- کارفرما مکلف است جعبه کمکهای اولیه با حداقل وسایل مورد نیاز و متناسب نوع فعالیت که در کارگاه انجام می شود در کارگاه تهیه نماید.

ماده 26- کارفرما مکلف است وسایل اطفاء حریق متناسب با نوع فعالیت کارگاه و فرآیندها و محصولات تولیدی تأمین نموده و نحوه استفاده از آن را به کارگران آموزش دهد.

ماده 27- کارفرما مکلف است تهویه متناسب با نوع فعالیت کارگاه و فرآیندها و محصولات تولیدی پیش بینی نماید.

ماده 28- وظیفه بازرسی بهداشتی از کارگاههای خانگی بر عهده بازرسین بهداشتی وزارت بهداشت که در این آیین نامه تعریف شده می باشد.

ماده 29- رعایت کلیه دستورالعمل ها و بخش نامه های ابلاغ شده از وزارت بهداشت در زمینه مشاغل خانگی توسط کارفرمایان الزامی می باشد.

ماده 30- مسئولیت نظارت بر حسن اجرای مقررات این آیین نامه بر عهده معاونت بهداشتی دانشگاه های علوم پزشکی محل می باشد.

این دستورالعمل مشتمل بر 2 فصل و 30 ماده و 4 تبصره و باستناد ماده 6 قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی مجاز و بند 2 ماده 1 قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و ماده 39 قانون تعزیرات حکومتی مقررات بهداشتی درمانی و مواد 85، 92، 96، 106، 156 قانون کار تدوین و در تاریخ ..... به تصویب نهایی وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسیده و مطابق با مواد مذکور اجرای آن در کلیه کارگاههای خانگی و برای کلیه کارفرمایان، کارگران و کارآموزان این نوع کارگاهها الزامی است.

ضمیمه: مستندات قانونی

(1) بند 2 ماده 1 قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی عبارتند از: تامین بهداشت عمومی و ارتقاء سطح آن از طریق اجرای برنامه های بهداشتی خصوصا در زمینه بهداشت محیط، مبارزه با بیماریها، بهداشت خانواده و مدارس، آموزش بهداشت عمومی، بهداشت کار و شاغلین با تاکید بر اولویت مراقبتهای بهداشتی اولیه، بویژه بهداشت مادر و کودکان با همکاری و هماهنگی دستگاههای ذیربط.

(2) ماده 39 قانون تعزیرات حکومتی مقررات بهداشتی درمانی: متصدیان و مسئولین کارخانجات و کارگاهها و مراکز تهیه و توزیع مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی، بهداشتی، اماکن عمومی، مراکز بهداشتی درمانی، مراکز آموزشی و پرورشی، محلهای نگهداری و پرورش دام و طیور و کشتارگاهها ملزم به رعایت ضوابط و مقررات بهداشت محیطی در محل فعالیت خود میباشند.

(3) ماده 85 قانون کار: برای صیانت نیروی انسانی و منابع مادی کشور رعایت دستورالعمل هایی که از طریق شورای عالی حفاظت فنی (جهت تامین حفاظت فنی) و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (جهت جلوگیری از بیماریهای حرفه ای و تامین بهداشت کار و کارگر و محیط کار) تدوین میشود برای کلیه کارگاهها، کارفرمایان، کارگران و کارآموزان الزامی است.

(4) ماده 91 قانون کار: کارفرمایان و مسئولان کلیه واحدهای موضوع ماده 85 این قانون مکلفند بر اساس مصوبات شورای عالی حفاظت فنی برای تامین حفاظت و سلامت بهداشت کارگران در محیط کار وسایل و امکانات لازم را تهیه و در اختیار آنان قرار داده و چگونگی کاربرد وسایل فوقالذکر را به آنان بیاموزند و در خصوص رعایت مقررات حفاظتی و بهداشتی نظارت نمایند. افرا مذکور نیز ملزم به استفاده و نگهداری از وسایل حفاظتی و بهداشتی فردی و اجرای دستورالعمل های مربوطه کارگاه می باشند.

(5) ماده 92 قانون کار: کلیه واحدهای موضوع ماده 85 این قانون که شاغلین در آنها به اقتضای نوع کار در معرض بروز بیماریهای ناشی از کار قرار دارند، باید برای همه افرا مذکور پرونده پزشکی تشکیل دهند و حداقل سالی یکبار توسط مراکز بهداشتی درمانی از آنها معاینه و آزمایشهای لازم را به عمل آورند و نتیجه را در پرونده مربوطه ضبط نمایند.

ماده 96 قانون کار: به منظور اجرای صحیح این قانون و ضوابط حفاظت فنی، اداره کل بازرسی وزارت کار و امور اجتماعی با وظایف ذیل تشکیل می شود:

الف) نظارت بر اجرای مقررات ناظر به شرایط کار به ویژه مقررات حمایتی مربوط به کارهای سخت و زیان آور و خطرناک، مدت کار، مزد، رفاه کارگر، اشتغال زنان و کارگران نوجوان.

ب) نظارت بر اجرای صحیح مقررات قانون کار و آیین نامه ها و دستورالعمل های مربوط به حفاظت فنی

ج) آموزش مسائل مربوط به حفاظت فنی و راهنمایی کارگران، کارفرمایان و کلیه افرادی ه در معرض صدمات و ضایعات ناشی از حوادث و خطرات ناشی از کار قرار دارند.

د) بررسی و تحقیق پیرامون اشکالات ناشی از اجرای مقررات حفاظت فنی و تهیه پیشنهاد لازم جهت اصلاح میزان ها و دستورالعمل های مربوط به موارد مذکور، مناسب با تحولات و پیشرفت های تکنولوژی

ه) رسیدگی به حوادث ناشی از کار در کارگاههای مشمول و تجزیه و تحلیل عمومی و آماری اینگونه موارد به منظور پیشگیری حوادث

6) ماده 106 قانون کار: دستورالعمل ها و آیین نامه های اجرائی مربوط به این فصل به پیشنهاد مشترک وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

7) ماده 156 قانون کار: دستورالعمل های مربوط به تاسیسات کارگاه از نظر بهداشت محیط کار مانند غذاخوری، حمام ، دستشویی برابر آیین نامه ای خواهد بود که توسط وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی تصویب و به مرحله اجرا در خواهد آمد